

Bilaga 1. Vägledning alternativa betalvägar

Kärnbudskap. Alternativa betalvägar är en undantagslösning.

Utgångspunkten är alltid att medel ska överföras genom banköverföring till genomförandepartens bankkonto enligt artikel 9.6. När detta inte är möjligt eller försvarbart kan Sida, efter särskild prövning, medge undantag.

Syfte och utgångspunkt

Den här vägledningen riktar sig till partnerorganisationer som kan behöva använda andra betalningslösningar än ordinarie banköverföring till genomförandepartens bankkonto. Syftet är att beskriva när sådana lösningar kan bli aktuella, vilka risker som normalt uppstår och vilka övergripande krav som gäller för intern styrning, kontroll, dokumentation och uppföljning.

Bakgrund

I vissa länder och kontexter fungerar banksystemet inte tillräckligt väl för att vanliga banköverföringar ska vara möjliga, säkra eller praktiskt genomförbara. Det kan exempelvis bero på konflikt, kris, sanktioner, brist på fungerande bankinfrastruktur, säkerhetsrisker eller andra omständigheter som gör att huvudregeln inte kan följas utan att skapa orimliga hinder eller risker.

Sida kan därför i undantagsfall medge avsteg från artikel 9.6 i de allmänna villkoren. Ett sådant undantag bygger inte på att riskerna försvinner, utan på att organisationen kan visa att riskerna är identifierade, bedömda och hanterade på ett tillräckligt robust sätt.

Vad menas med alternativa betalvägar?

Med alternativa betalvägar avses i denna vägledning lösningar där medel vidareförmedlas till genomförandepart på annat sätt än genom ordinarie banköverföring till bankkonto enligt artikel 9.6. Det är alltså fråga om situationer där huvudregeln om bank-till-bank-överföring och innehav på bankkonto inte kan uppfyllas.

Kategori	Förklaring
Detta räknas som alternativa betalvägar	Vidareförmedling av medel till en genomförandepart på annat sätt än genom ordinarie banköverföring till genomförandepartens bankkonto enligt artikel 9.6.

	• Upplägg där den centrala frågan är att artikel 9.6 inte kan uppfyllas i praktiken.
Detta räknas normalt inte som alternativa betalvägar	• Betalningar eller överföringar inom samma juridiska person. • Bank-till-bank-betalningar där en extern betaltjänstleverantör används för att genomföra själva transaktionen, under förutsättning att medlen fortfarande går från partnerorganisationens bankkonto till genomförandepartens bankkonto enligt artikel 9.6.
Viktig avgränsning	Användning av extern betaltjänstleverantör i en bank-till-bank-betalning kan ändå innebära förhöjd risk. Partnerorganisationen ansvarar för att bedöma, dokumentera och hantera dessa risker och bär ansvaret om problem uppstår.

Även när en extern aktör används i en bank-till-bank-betalning kan lösningen innebära förhöjd operativ, finansiell eller regelefterlevnadsrelaterad risk. Det innebär dock inte i sig att lösningen omfattas av denna vägledning som alternativ betalväg. Partnerorganisationen ansvarar fortfarande fullt ut för att bedöma och hantera riskerna samt för eventuella problem som uppstår.

Restriktiv tillämpning

Alternativa betalvägar ska användas restriktivt. De ska inte väljas av bekvämlighetsskäl eller enbart för att de i ett enskilt fall kan framstå som snabbare. Utgångspunkten är alltid att ordinarie banklösning först ska övervägas och användas när den är möjlig och försvarbar.

Varför innebär alternativa betalvägar högre risk?

När medel inte går genom den ordning som anges i artikel 9.6 ökar risknivån ofta. De viktigaste riskerna är vanligtvis följande:

- sämre spårbarhet och svårare verifiering i efterhand
- ökad risk för bedrägeri, korruption, förlust eller andra oegentligheter
- risker kopplade till penningtvätt, terrorfinansiering och sanktionsöverträdelse
- ökad operativ risk, till exempel fel, förseningar eller bristande dokumentation

- säkerhetsrisker för personal, mottagare eller lokala samarbetspartner
- ryktesrisker och finansiella konsekvenser om medel inte kan följas upp eller redovisas korrekt

Det är därför nödvändigt att organisationen har stark intern styrning, tydliga beslutsvägar, dokumenterade rutiner och en riskhantering som är anpassad till den faktiska kontexten.

Vad behöver samarbetsparten kunna visa?

För att Sida ska kunna överväga ett undantag behöver samarbetsparten på en övergripande nivå kunna visa följande:

- Att det finns en tydlig och dokumenterad motivering till varför ordinarie banköverföring enligt artikel 9.6 inte kan användas.
- Att ansvar och roller för beslut, genomförande, kontroll och uppföljning är tydligt fördelade.
- Att det finns dokumenterade rutiner för hur betalningar initieras, godkänns, genomförs, dokumenteras och följs upp.
- Att organisationen gör riskbedömningar som omfattar bland annat bedrägeri, korruption, säkerhet, sanktionsrisker, penningtvätt och terrorfinansiering.
- Att relevanta kontroller görs av mottagare och eventuella förmedlande aktörer.
- Att transaktioner och beslut är tillräckligt spårbara och kan verifieras i efterhand med tillgängliga underlag.
- Att användningen av medel fortfarande kan följas upp och granskas, inklusive genom revision när så krävs.

Bedömningen behöver vara proportionerlig men tillräckligt robust. Ju högre risk i kontexten eller i den valda lösningen, desto starkare behöver kontrollerna normalt vara.

Samarbetspartens ansvar

Ett undantag från artikel 9.6 innebär inte att övriga krav i avtalet upphör att gälla. Partnerorganisationen ansvarar fortfarande bland annat för att:

- medlen hanteras ansvarsfullt och endast används för avsett ändamål
- risker identifieras, förebyggs, följs upp och hanteras löpande
- relevanta sanktionskontroller genomförs när det är nödvändigt
- transaktioner och beslut kan följas upp i efterhand

- underlag och dokumentation bevaras på ett ordnat sätt
- användningen av medel kan granskas och redovisas enligt avtalet

Det är också partnerorganisationens ansvar att bedöma om en vald lösning eller en extern aktör är lämplig i den aktuella kontexten. Sida godkänner normalt inte enskilda leverantörer eller specifika tekniska lösningar.

Praktiska frågor att förbereda

När en partnerorganisation överväger att begära undantag är det bra att förbereda svar på följande frågor:

- Varför fungerar inte ordinarie banköverföring i den aktuella situationen?
- Vilka specifika risker uppstår med den tänkta lösningen?
- Vilka kontroller finns före, under och efter betalningen?
- Hur säkerställs spårbarhet, dokumentation och möjlighet till uppföljning?
- Vilka personer eller funktioner ansvarar för beslut och kontroll?
- Hur hanteras eventuella mellanled eller externa aktörer?
- Hur säkerställs att medlen når avsedd mottagare och används korrekt?

Sammanfattning

Alternativa betalvägar kan vara nödvändiga i svåra kontexter, men de innebär normalt högre risk än ordinarie banköverföringar. Därför är de en undantagslösning som kräver tydlig motivering, god intern styrning och kontroll, dokumenterade rutiner samt möjlighet till spårbarhet och granskning.

Om medel däremot fortfarande går från partnerorganisationens bankkonto till genomförandepartens bankkonto enligt artikel 9.6, räknas detta normalt inte som alternativa betalvägar, även om en extern aktör används för själva betalningstjänsten. Även i sådana fall ansvarar partnerorganisationen för att bedöma och hantera eventuella förhöjda risker.